

קטעי יומן*

כ"ה מוצש"ק תשא פ"ז

יש שמתעוררים אחרי הפסקה גדולה של איזה ענין חשוב וחביב. וההתעוררות באה לאו דוקא מתוך דחיפה מזעזעת, גדולה בגילוייה. אפשר שדבר קטן בגילוי יגרום לנו מהפכה שלמה בתוך הנפש ויביא לתוצאות גדולות מאוד. הנה בנידון דידי הכרתי את החשיבות [של כתיבת יומן] זה מלפני שנה, מוכרח לאדם בזמן עלייתו שיהיה לפניו ספר רשימות לרשום את עניניו, שיעזרו לו בדרכו, ההפרעות, ומה לו לעשות, ומה עות, ספר זכרון רשומות לזיכרון מצד אחד, ולהתוות דרך מצד שני, צד הפנים, שכל החיים הם לעתיד, וכל עליותיך בהווה הוא בשביל הוה יותר נעלה, שלכל אחד נקודת חיים עד כמה שיעלה, והנקודה היא ברגע הוה אחד. כל הוה הוא חיים, אבל עם זה רק שליכה לנקודת החיים העליונה. ספר הרשימות דוחף לעליות המוכרחות, ותועליותיו מרוכות. לזאת שמתי לבי והתחלתי ברשימות יומיות, ומסיבות נפסק אחרי המשך של חודש ויותר. כל זמן ההפסקה דאגתי בלבי על זה, רוחי פעם בי לחדש את הדבר שוב, עד אותו היום, שבת, שהכח שמכריח הכרחני להתחיל מחדש ברשימות. והחלי בזה בהצלחה מכל מאורעותי, החל ממוצש"ק דראש שבוע פ' ויקהל, י"ח לחודש אדר א' פ"ז.

הרב בסעודה שלישית דיבר היום על הכח העליון הכללי שבכנסת ישראל העושה אותו לחטיבה אחת, "צבור" שאיננו צירוף של פרטים אלא מציאות בפני עצמו, מטבע גזעו, מקור מחצבתו, שאין זה כי אם בו ולא בשום אומה אחרת. ועוד האריך, אלא שתפסתי רק נקודה אחת שהיתה מיתדות השיחה.

אחר מעריב והבדלה, השעור שלנו הקבוע עם ר' דוד נדחה. השתמשנו באותו הזמן לבקר את רצ"י שהיה במצב חולשה, היינו אצלו כשעתיים. העיר הרבה הערות יפות, חבל שאיני פורטם. — — —

י"ח אדר א'

היום עבר כרגיל בלי שינויים מובלטים, בכל זאת הרבה פעלו רשימותי אמש. מפרק לפרק נוצצים במוחי רשמי כתיבתי. — — — לא אעמוד על כל פרטי מהלך היום, שכבר מאוחר, אלא שעל זה אינני יכול לעבור, הנה בזה הרגע כשאני כבר על מטתי. דופקים בדלת, והנה ר' דוד הוא הדופק, לבשתי את בגדי ופתחתי, ומה יש, הרגיש שרק עכשיו באתי ומיראתו שמא אני הולך לישון בלא לאכול הביאני לדירה. העובדא כשהיא לעצמה היא פלאית ממש כל כך להיות ער ולהשתדל אל האדם לטובתו. ועד כמה מגיעה מדת טובו והתענינותו של ר' דוד בי.

* מתוך פנקסים בכת"י, חלקים נוספים מהיומן שובצו בפרקי התולדה שערך הרכ חיים צבי רונברג שליט"א.

כ' אדר א'

השכמתי לקום בבוקר, ובזה חדשתי את מנהגי מזה חודש ויותר להשכים ולעמוד לפני אור היום. התועלת מזה רבה. למוד הבקר צלול הוא, והקימה אינה מפריעה הרבה במהלך העבודה של היום.

הייתי אצל ר"מ — כל השעה בליתי בשיחה על — — — — — ודאי שנהנתי מהשיחה, והתועלת שבה בעצמה, ההתקרבות וההתדבקות בת"ח.

אחרי הועד נגשנו כל הועד של הישיבה שאני אחד מחבריו לרד"כ — — — — — אנכי שרציתי לדבר אתו בפרטיות התעכבתי עוד רגעים, בינתיים נזכרתי שהיום האסיפה הכללית מרא"י בענין משמרת השבת, וגם רד"כ בעצמו הציע לי להשתתף, ואנכי מרצוני ג"כ להשתתף נעתרתי לבקשתו לאכול ארוחת צהריים אצלו, והלכנו להאספה, ובאמת נהנתי, חוץ מביטול הזמן מלימוד התורה.

השתתפו בה גדולי וחשובי הארץ ודנו בכובד ראש ומתוך כאב לב פירצת הדת שנתהוהה ומתרחבת ובאה. מתוך החשיבות של הויכוחים וההרצאות רשמתי לי כל דבריהם במקום בפנקס מיוחד. כדאי היה לעבד את זה, אבל לזכרון הרשימות מועילות כמו שהם ג"כ.

שם במקום התבלטה היטב הצורה המכוערה של אלו הדוגלים בשם — — — — — התייחסותם השלילית לכלל ישראל, אני ואפסי עוד. כל הקודש בישראל פגום הוא אצלם. מה צודקת דעת הרב עליהם. שמעתינו פעם מחוה דעתו על מהותם ועל שיטתם המופרכה, נבהלתי למשמע אזני מה שדיבר עליהם. וכל החלישות בדת, כולם הדגישו, וכך הוא, גורמת — — — — — לפירוד שמתקיים בנו. אם נגדור גדר ונעמוד בפרץ אז עוד תקוה לנו.

כ"ב אדר א'

— — — — — משם סרתי לישיבה. אחרי לימוד מועט היפסיקוני לאסיפת הועד של הישיבה שמעתי כל ההצעות, וראיתי שכל הדעות נוטות לא לכיוון הנכון שעלינו ללכת בו, ולא התאפקתי והייתי מוכרח לגלות את כל לבי בנוגע לתפקיד וחשיבות הועד. הסברתי הקצרה הספיקה לחדור לתוך לבות החברים, וכולם הסכימו לי, ונחליט לעבוד לפי תכניתי וברוחי. ובאמון של קיום האמת אני בטוח שבזה נצליח. היום היה גמר האסיפה של "משמרת השבת". וב"ה שעברה בהצלחה, ויש לתלות תקוות לפעולות טובות. חבל שהיום לא שמעתי את הנאומים המפוצצים והמעניינים לברור המצב, ועמדתו כזה של הרב. ההחלטות שנתקבלו בהאסיפה הם ברוכס ברוחו של הרב. ובזה נחלה — — — — — תבוסה רוחנית.

כ"ב אדר א' פ"ז

— — — — — סרתי להרי"מ וסדרנו שעור הגון כפי הרגיל, ועסקתי בו עד המנחה. — — — — — אחרי השעור למדנו עד שש בערך, שהפסקני — — — — — תלמיד

שאסדר אתו איזה דרוש לשבת חתונתו הבאה, ובע"ה אני חושב שהצליח בדרושו. אחרי גמרי אתו היתה לי שיחה ממושכה עם — — — אפשר שקבלתי מהם איזה שהיא השפעה, ויותר השפעתי עליהם, שראיתי שנוי דעתם מתחילת השיחה לגמרה, שאת הצדק אי אפשר לעבור עליו ומוכרחים להודות בו, והמציאות שמרחפת וטופחת על כל הפנים, שבה תומכים כל אלה המתרופפים בעבודה, מציאות זאת בנידון דנן לגבי רצון חזק ועמדה תקיפה אינה עומדת להפריע, ונתעודד ונצליח.

כ"ג וכ"ד אדר א' פ"ז

עש"ק ושכ"ק פ"ד פ' ויקהל, ימים מלאי ענין. ביום ו' כ"ג אדר א' בו קבלתי את האישור על התאזרחותי, ונהייתי לנתין ארצישראלי. בבוקר סרתי לאגף הרשיונות, אף שחשבתי מקודם לדחות את סדור הנתינות גברה עלי החרדה ורצייתי לדעת מה החלטתה של הממשלה, נעניתי, והציגוני לפני מנהל האגף. העמידו לי שאלה, אם להשבע את שבועת האימון בהשם או בהן צדק. על צדדי השאלה גסתפקתי, במה מתבטאת, אם כונתם היא לחוש ולשאול אם מאמינים, ולתוקף השבועה להשבע בהשם, או אין מאמינים והשבועה היא בתוקף המוסר האנושי. וודאי כונת שאלתם היא זו, ובכל זאת גמרתי לומר שאינני רוצה להשבע בד'. כונתי היתה משום החומר שבשבועה, ואם רימו את עצמם ותלו את זה ח"ו בהכחשת האמונה אצלי, אינהו דרמו אנפשיהו, ובכל ההזדמן אברר להם את זה. ואנכי חושב שאין אנכי היחיד, כל בר דעת במקום שאפשר להפטר משבועה [כד' ע"י שבועה] בהן צדק לא ישבע, ואי אפשר לדון מזה על הדתיות. וב"ה שזכיתי לזה להיות נתין ארצישראלי, אזרח קבוע בארץ הקדושה מאושר אפילו מהשלטונות, ונתוסף לי קישור לארץ האבות. ביום זה התחלתי ללמוד את הטוש"ע עם הב"י והמגינים הלכות פסח בשעה מוצלחת.

אחרי מנחה פניתי להרב שיענה לנו קופת הגמ"ח והקופ"ח מכסף נדבות של נתן שטראוס שניתן לו על דעתו, והרב הסביר שאין זה אלא לצרכי החג, ויענה לבני הישיבה עד כמה שנחוץ לצרכי החג. בינתיים דברתי עם הרב בדברי תורה. סדר הלילה היה כרגיל אצל הרי"מ. הוספנו לדבר ביחוד על הישיבה, מה שכואב בה, וכל השיחה הכילה דברי תורה, השקפות וידיעות.

יום השבת — — — סעודה שלישית אצל הרב, דיבר על תוכן השבת אצל ישראל. הערב למדנו את הקל"ח אצל ר' דוד. רק צמח השתתף אתי בלימוד. הלימוד, אני מוצא בו חשיבות, ואני מצטער על מה שאין עוד כחות שיתאימו ויסקימו להשתתף בזה.

בערב הציעו לפני את הוצאת איזה עלון תורני מחדש, וששתתף בתור חבר במערכת.

— — — אני חושב שלפי מצב רוחי הייתי כבר ירוד מאוד אלא שנתעליתי מתוכיותו של המצב, מהכלל שהקצוות מתאחדים, משהקלקול ברור אז מוכרחת להתגלות האמת, ועם המצב הרע של ההוה התעליתי לחשוב גדולות.

ל' אדר א' פ"ז

עש"ק א' דר"ח חופתו של — — — היה תלמידי יותר משנה, במשך לימודו אצלי התארס והנה עכשיו חתונתו. הייתי מהמחותנים הראשיים, וכמובן שאי אפשר היה לי להסתלק מההזמנה, וכדי שלא לכייש ולהתבייש הוכרחתי לשאול חליפה מפריסמן, ובחליפתו התלבשתי כל יום השבת, ובחליפה שאולה השתתפתי בחתונה. כדאי לרשום את זה לזכירה כשיעזור ד' עד כמה המצב היה דחוק. לא נעתרתי לבקשת החתן והמחותנים לסעוד אצלם, מהטעמים המפורסמים, שאינני רוצה להכניס עצמי בשבת במקום שאולי יאסרו או יקפידו על דבור לה"ק. הייתי על יד הכותל המערבי עם רי"מ, וזה ג"כ ענין, שלא רציתי לעזוב אותו הכותל המערבי.

ד' אדר ב' פ"ז

סרתי עם שמואל גוטרמן מנחלת יעקב, חברי הטוב מויטבסק, להמוזיאום החקלאי בפעם הראשונה אנכי מבקר את המוזיאום בדירתו החדשה, כמו בכל פעם. הפעם נהנתי והתענגתי על טוב הארץ שמוציאה [פירות] ושאפשר לפתחה ולהעירה מתרדמתה הארוכה לימי נעוריה הדשנים והרעננים, שכל הרריה ועמקיה יוציאו מה שבכוחם, ומה שבכוחם מראה לנו במדה ידועה המוזיאום בחוש, חוץ מהאמת הברור והמקובל בנוגע לטיב הארץ. אחרי שעה ומחצה באתי לישיבה בלימוד שעה עם הרב, הצלחנו לעמוד על איזה הרגשות מעניינות בנוגע לבירור הלכות בהסוגיא של לא תתגודדו.

ה' אדר ב' פ"ז

התפללתי אצל החסידים בבתי רנד משום הענין לשמואל גוטרמן שיתזור ויתעורר למקורי התפילה בהתלהבות. והאמת כך, התלהב בתפילתו והתפלל כחסיד גמור, חזר וניעור למקורו. טבלתי לפני התפילה. הטבילה בזריזות אינה תופסת יותר מרבע שעה. עם כואי לישיבה עליתי להרב, סדרנו השיעור, והיה שיעור מהרב מענין לא תתגודדו למגילה.

— — — בבית לא מצאתי מה לאכול. אנכי לא מחדש לעצמי שאני מותר על אכילה, רק מצטער אנכי ששמואל לא אכל. אפציר בו שיאכל. על אחר אין לי רשות לותר, לא אמצא לי מנוח אם לא אראה אותו אוכל.

ח' אדר ב' פ"ז

בשבת התפללתי בבתי רנד והתענגתי על נעם זמירותיהם בתפילה. רוח מרומם שורר בבית התפילה שם תמיד, ומשום זה אנכי נמשך להתפלל שם אף שמתפללים נוסחא אחרת. מוצש"ק שיעורו של הרד"כ, גמרנו עד פתח ג"ט, עולם התיקון.

י"ב אדר ב' פ"ז

חפשה בישיבה. סדרתי זוגא דרבנן להרב שיכין אתם את השעור כרצונו, ואני בעצמי הייתי מוכרח לותר הפעם משום קביעות למודי עם יוסף זונדל את הטור וש"ע. שעורו של הרב בהמשך הענין של שבוע שעבר בנידון לא תתגודדו.

ט"ו אדר ב' פ"ז

השבת [פורים המשולש] קיימו משלוח מנות ורקדו בשנויים לדרישת הרב.